

Ton van 't Hof – Dichter & andere dingen

Scheppen is hergebruiken

door Ernst Jan Peters

De uitspraak is toegeschreven aan Michelangelo die naast schilderen, ontwerpen en dichten ook aan het beeldhouwen was: het beeld zit er al in, je hoeft alleen de rest weg te halen. Ton van 't Hof is beeldhouwer van taal. De bundel *Dichter & andere dingen* heeft als ondertitel: 'Nieuwe gedichten en een keuze uit eerder werk'. 'New and selected poems' zouden Engelstaligen zeggen en dat is ook wel een belangrijke inspiratiebron voor Van 't Hof: Amerikaanse en Engelse dichters. Ton van 't Hof blogt graag en veel en in zijn blog van 18 december over de Amerikaanse dichter [John Ashbery](#) doet hij een uitspraak die ook past bij zijn eigen werk: 'Scheppen is hergebruiken'.

Dichter & andere dingen is de naam van de verzamelbundel en tegelijkertijd de naam van het laatste deel ervan. De andere delen dragen allemaal de naam van de tien eerder verschenen bundels. Zo vallen deel en geheel samen. Eén van de gedichten in het laatste deel draagt ook nog eens dezelfde naam en dat geeft in tien genummerde gedichten commentaar op het dichten. Niet op dichten in het algemeen maar op het eigen dichten van dichter Van 't Hof. Alhoewel, wij dienen op onze hoede te zijn, want George Oppen voorziet het gedicht van het motto: 'I simply stole em'. Gaat dat over de woorden die volgen of over zijn gehele werk? De dichter verklaart zichzelf:

Dichter & andere dingen – 6

Radicaal zijn,
is doordringend zijn,

tot de kern van de zaak,

dichter, nieuwe taal
die zo oud is als de dichtkunst zelve

en naar nieuwe betekenissen graait, hevige overloop
die tot de lippen van de status quo dreigt te komen,

dichter,
dichter & andere dingen, monstrueuze schikkingen
die uit zijn op onstuimig effectbejag, dichter,
dichter, zo wild als onze planeet is.

De veel voorkomende titel zegt het: de dichter is een ding, naast andere dingen. De dichter is een procesbegeleider. Een rangschikker van zoekopdrachten op het wereldwijde web. In het deel *Chatten met Jabberwacky*, dat verwijst naar de gelijknamige bundel uit 2008, is de dichter een online chatrobot (Jabberwacky dus) die geprogrammeerd is te reageren op zinnen die worden ingegeven. Van 't Hof voert het 'ding' een gedicht van de Amerikaanse dichter Charles Bernstein en het gesprek dat daaruit voortvloeit presenteert hij als een 'ready made', een variant op het urinoir dat Marcel Duchamp in een museum plaatste. Scheppen is hergebruiken.

En wat te denken van het gedicht 'Kamer' waarvan in deze bundel een kwart is overgenomen en die oorspronkelijk is te vinden in de bundel *Aan een ster / she argued* uit 2009. Alle teksten die hij tegenkwam op een willekeurige dag in februari in Afghanistan. Van de tekst op de tissuebox tot de correspondentie van de bank. Van de cover van National Geographic tot de bijsluiters van de vitaminepillen. De dichter annex beeldhouwer heeft slechts een dag en een plaats

gekozen. Scheppen is hergebruiken.

En dan te bedenken dat Ton van 't Hof stopte met tekenen en schilderen omdat hij het gevoel had met taal meer van zichzelf kwijt te kunnen om vervolgens selecties van zoekopdrachten te betitelen als gedicht. Google als muze. Het fenomeen 'flarf' heeft hij van alle kanten onderzocht om het ook weer achter zich te laten op zoek naar andere vormen waarbij hij uit een breed taalaanbod zelf gedachten kan hakken. *Dichter & andere dingen* biedt een overzicht van Van 't Hof's experimenten met de taal. Binnen één omslag de boeiendste proeven. Deels zelf bedacht, deels voortgekomen als een hertaling van Amerikaanse voorbeelden. Scheppen is hergebruiken.

Van 't Hof neerzetten als 'avant-gardist' doet hem onvoldoende recht omdat die term suggereert dat er een voorhoede is die voor de grote massa het slagveld betreedt. Dichters als Van 't Hof zijn niet geïnteresseerd in de beweging die komt als zij weer zijn vertrokken. In zijn optiek lopen er nog te veel mensen achter die oude revolutie van de Vijftigers aan. De aandacht van Van 't Hof gaat primair uit naar de materie: wat kan ik hakken uit deze steensoort? Welke spiegels van mijn ziel krijg ik dan te zien? Niet het gevoel dient te worden verwoord, maar na de verwoording dient de emotie zich aan. De vorm vraagt aandacht en genereert zo een betekenis die wellicht een andere is voor de dichter dan van de lezer. Het geproduceerde leidt een eigen, autonoom bestaan. De dichter is een ding, het gedicht zelf een levend organisme. Of zoals de dichter het formuleert:

Dichter & andere dingen – 4

Pas als het gedicht af is,
weet ik het.

Want al wat ik weet,

zal ik niet beschrijven. En dat is

vanzelfsprekend

het essentiële leven van het gedicht.

Dichter & andere dingen. Nieuwe gedichten en een keuze uit eerder werk van Ton van 't Hof boeit vanwege het overzicht. Door uit alle bundels representatief materiaal op te nemen, leef je mee met het zoekproces: hoe kun je de reusachtigheid van het taalaanbod aan het werk zetten? Daar doorheen zie je een andere strijd: die van afstand houden door de vorm te benadrukken tegenover de drang om gevoelde emoties weer te geven. De taal levert 'monstrueuze schikkingen die uit zijn op onstuimig effectbejag', maar het is de dichter die de keuzes maakt en zo toch iets bloot geeft van zichzelf. En hoeveel geef je dan prijs?

De bundel sluit af met de waarden van een bloedonderzoek van een in 1959 geboren man. In rood staan de afwijkende waarden. Zo is er iets met de cholesterol, de glucose en de leukocyten. Het onderzoek stamt uit 2014. Van 't Hof is van lichting '59. Een bloedonderzoek als ready made gedicht. Afstandelijk rapportje met getalswaarden bij de gemeten variabelen en anderzijds wellicht een verhaal over een haperend lijf. Ook hier geldt dan: de dichter is een ding. Een ding dat gewoon kapot kan. Natuurlijk hoop ik dat dit slotgedicht niet een verkapte verwijzing is naar een fatale ziekte en de verzamelbundel een afscheidsbundel. Er valt nog zoveel meer te experimenteren, al dan niet geïnspireerd door Amerikaanse voorbeelden. Tot op heden komt er elke dag een blog bij. Dat stemt optimistisch. Elke dag een blog, elke dag een stukje weggeslagen marmer om het beeld dat erin verstopt zit te bevrijden.

Ton van 't Hof (1959) is opgeleid als militair. Hij publiceerde eerder

tien poëziebundels, waaronder *Aan een ster/ she argued* (2009), *Een lijn is een vore* (2011) en *Dingen sluiten nooit helemaal goed aan* (2015). Hij vertaalde werk van John Ashbery, Sophia Le Fraga en Charles Bernstein. Hij was, naast Chrétien Breukers, medeoprichter van *De Contrabas*, een poëziweblog die tot oktober 2014 actief was. Van 't Hof stelde in 2011 een bloemlezing samen onder de titel *Flarf* en is uitgever bij Stanza waar ook al zijn eigen bundels verschijnen. Hij schrijft een dagelijkse [blog](#).